

Mgr Karolina Mieszkowska

Temat pracy: „... „Internal State Lexicon of bilingual and monolingual pre- and early school children”.

Promotor – dr hab. Ewa Haman

Promotor pomocniczy - dr hab. Agnieszka Otwinowska-Kasztelaniec

Streszczenie

Nasz słownik zawiera pojęcia, które wskazują na to, że rozumiemy iż ludzkim zachowaniem kierują stany wewnętrzne takie jak przekonania, pragnienia i wiedza. Są to terminy wyrażające stany wewnętrzne (ang. internal state terms, IST) i należą do nich np. „myśleć”, „chcieć”, „zauważyć”, „zaskoczony”, „przestraszony”. Razem terminy te tworzą leksykon terminów wewnętrznych (ang. Internal State Lexicon, ISL). ISL można umiejscowić na styku języka i teorii umysłu: IST muszą zostać przyswojone jak każde inne słowo, a ich użycie jest jednym z wyznaczników zdolności do mentalizacji. Niniejsza praca doktorska bada użycie IST u polsko-angielskich dzieci dwujęzycznych w wieku przed- i wczesnoszkolnym (4,5 – 7 lat). Dwujęzyczność może w sposób unikalny wpływać na użycie IST. Z jednej strony, dzieci dwujęzyczne mają mniej kontaktu z każdym ze swoich języków, w porównaniu z jednojęzycznymi rówieśnikami i muszą monitorować aktywację obu języków. To może skutkować niższymi umiejętnościami językowymi w porównaniu z dziećmi jednojęzycznymi (np. Haman i in., 2017). Z drugiej strony, dzieci dwujęzyczne prześcigają swoich jednojęzycznych rówieśników w zdolnościach poznawczych, w tym teorii umysłu (Farhadian i in., 2010; Goetz, 2003; Kovács, 2009). Głównym celem pracy było zbadanie czy status językowy (jedno- lub dwujęzyczność) wpływa na użycie IST i czy dzieci dwujęzyczne używają IST w podobny sposób w obu swoich językach. Uczestnikami badania było 75 polsko-angielskich dzieci dwujęzycznych w wieku 4,5 – 7 lat mieszkających w Wielkiej Brytanii i grupa dobranych 75 polskich dzieci jednojęzycznych mieszkających w Polsce. Badano użycie terminów wyrażających stany wewnętrzne w dziecięcych opowiadaniach stworzonych na podstawie zestawu obrazków. Kodowano trzy rodzaje terminów: emocjonalne, mentalne i percepcyjne. Dzieci proszone były również o ponowne opowiedzenie historyjki od razu po wysłuchaniu wersji modelowej i o odpowiedzenie na pytania dotyczące rozumienia historyjki, które skupiały się na stanach wewnętrznych postaci. Tym sposobem badano efekt modelowania na użycie IST i porównano produkcję IST podczas opowiadania historyjki i w stosunkowo bardziej interakcyjnym kontekście rozmowy o stanach wewnętrznych. Dodatkowo mierzono zasób słownictwa dzieci, ich zdolności rozumienia struktur gramatycznych w obu językach, oraz refleksję nad myśleniem. Wyniki wskazały, że choć dzieci dwujęzyczne osiągają niższe wyniki w testach językowych od jednojęzycznych rówieśników, to obie grupy nie różnią się ilością IST użytych podczas opowiadania historyjki. Jednakże dzieci dwujęzyczne osiągnęły wyższe – niż dzieci jednojęzyczne – wyniki w teście teorii umysłu. Te dwie różnice w rozwoju dzieci mogły się zniwelować, prowadząc do braku różnic między grupami w ilości użytych IST. Ponadto, dzieci dwujęzyczne używały IST podobnie w obu swoich językach. Wyniki pokazały również, że prezentowanie dziecku historyjki modelowej i pytanie o stany wewnętrzne bohaterów uczyła dzieci na wiedzę, przekonania i pragnienia postaci, co prowadzi do zwiększenia – względem opowiedzianych historyjek – użycia IST w ich ponownie opowiedzianych historyjkach oraz w odpowiedziach na pytania dot. rozumienia historyjki.

Słowa kluczowe: słownik terminów wewnętrznych, terminy mentalne, stany mentalne, teoria umysłu, narracje, dzieci dwujęzyczne, rozwój językowy dzieci